

Hoofdredacteur ESB
a.jolink@sdu.nl

Destructie

Schumpeter heeft het weer geflikt: de creatieve destructie van de horeca-ondernemer slaat hard terug naar het rookverbod voor de horeca van de minister van VWS. Volgens de Tabakswet moeten werknemers van cafés worden beschermd tegen de gevolgen van indirect roken, zoals de werknemers in de rest van Nederland, die deze bescherming al genieten. De Nederlandse horeca-ondernemer heeft echter een creatieve geest, is niet voor een gat te vangen en weet de mazen in de wet snel te vinden. Zo is een café geen café als de tap in de opslag staat, is het café geen openbare ruimte als het een rokersvereniging is, en heeft een café geen werknemers als alle aanwezigen aandeelhouders zijn. In de tussentijd blijven de omzetten op peil en zijn de destructieve gezondheidskosten op langere termijn voorbij de boekhoudhorizon: wie dan niet leeft, die dan niet zorgt.

De minister van VWS heeft al zijn bewondering geuit voor zo veel economisch vernuft maar ziet een belangrijk actiepunt voor zijn nationaal programma tabaksonthouding in rook opgaan. In dit nationaal programma werd in 2006 nog met enige bravoure geconcludeerd dat "duidelijk is in ieder geval, mede gelet op de ontwikkelingen in het buitenland, dat de genoemde sectoren [horeca, cultuur, sport] op termijn ook in Nederland rookvrij zullen zijn". De rechter heeft echter onlangs laten weten dat deze termijn nog iets verder weg ligt, mede door procederende cafés zonder personeel in het gelijk te stellen waardoor er een ongelijk speelveld is ontstaan van cafés waar roken wel is toegestaan en waar roken is verboden. In de strijd tegen zo veel creatieve destructie zijn de controleurs van de Voedsel en Waren Autoriteit, die de Tabakswet moeten handhaven, onlangs uitgerust met de mogelijkheid om economische delicten op te sporen. In zijn brief aan de Tweede Kamer van eind november jongstleden liet minister Klink al doorschemeren dat de Wet

op de economische delicten in stelling zou worden gebracht waardoor de schending van volksgezondheid nu door de economische politierechter kan worden beboet. Met deze Wet op de economische delicten (WED) wil de minister reageren op de verkregen indruk dat "er sinds enige tijd binnen de horeca sprake lijkt van een min of meer gecoördineerde actie om het rookverbod te overtreden" en wil hij "het signaal afgeven dat het in een rechtsstaat niet te verdedigen is dat democratisch vastgestelde wetten bewust worden overtreden".

Overigens neemt de WED het begrip economisch delict wel heel breed. Een economisch delict is in de WED het overtreden van een voorschrift behorende bij een potpourri aan activiteiten, variërend van het verbod op hamsteren van goederen tot het verbod op ruimtevaartactiviteiten zonder vergunning. Maar ook het niet voldoen aan een vordering gedaan door een opsporingsambtenaar is een economisch delict. Het roept de vraag op of er iets is wat geen economisch delict is. Het is ook nog maar de vraag of het overtreden van het rookverbod in de horeca een economisch delict is. Een ieder zal smokkelen of kartelvorming zien als een economisch delict, daar waar een individu probeert voordeel te behalen uit het ontduiken van de voorschriften. Als de café-eigenaar het roken wel toelaat heeft hij er niet alleen als individu baat bij maar komt ook de klant aan zijn trekken. Hier is geen bewuste intentie om de concurrentie te vervalsen aangezien het toestaan van roken ook geen concurrentievervalsing was voor het rookverbod. De introductie van het rookverbod had geen economische achtergrond maar wordt nu wel met de Wet op de economische delicten gehandhaafd.

In zijn reactie op de recente rechterlijke uitspraken reageert de minister door te stellen dat hij "hecht aan een gelijk speelveld voor de horeca en een gelijke behandeling van alle horeca. Dit om oneerlijke concurrentie zo veel mogelijk te voorkómen". Maar door het rookverbod op te leggen heeft de minister zelf het speelveld al beïnvloed waardoor de mogelijkheid om eerlijke concurrentie te laten plaatsvinden al aan de horeca-ondernemers is ontnomen. Het opleggen van gelijke regels aan ongelijke spelers is geen garantie voor een eerlijke concurrentie. Als de minister daadwerkelijk een economisch instrumentarium wil inzetten voor het ontmoedigen van tabaksgebruik dan lijkt een prijsmaatregel eerder voor de hand te liggen. Het verhogen van de accijnzen op rookwaren zal met name jongeren ervan weerhouden te roken en ouderen helpen te minderen (Franz, 2008). De praktijk leert dat zelfregulering van de roker op deze wijze een handje kan worden geholpen. Niet creatief, maar ook niet destructief.

LITERATUUR

Franz, G. (2008) Price effects on the smoking behaviour of adult age groups. *Public health*, 122(120), 1343-1348.